

INAQUE

ČO TO TREPEŠ, NIVES?

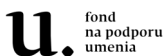
Sacha Naspini

/ R O M Á N

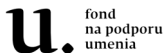
Preklad
Adriana Šulíková

Preklad tejto knihy vo forme štipendia z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Vydanie tejto publikácie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Sacha Naspini
NIVES

COPYRIGHT © 2020 by Edizioni E/O
TRANSLATION © Adriana Šulíková 2025
COPYEDITING Martina Kubealaková
COVER © Arriba!
Slovak edition © Inaque 2025
ISBN 978-80-8207-271-9
ISBN e-book 978-80-8207-272-6

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať so zámerom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Sacha Naspini

Čo to trepeš, Nives?

INAQUE

Udalosti a postavy románu vrátane mien a dialógov sú výlučným dielom autorovej fantázie a jeho slobodným umeleckým vyjadrením. Akákoľvek podobnosť, súvislosť alebo zhoda s reálnymi udalosťami, osobami, menami či existujúcimi miestami je čisto náhodná a nebola zamýšľaná.

Anteo Raulli vyšiel z domu, aby vylial pomyje prasaťu, no namiesto toho sám skončil tvárou vo válove. Zasiahla ho mŕtvica. Keď sa po desiatich minútach nevrátil, Nives sa vyklonila z kuchynského okna a uvidela ho ležať pri kýbli vedľa Čiklamína, ktorý si nevšimol vážnosť situácie a pokojne obhrýzal gazdovi ucho.

„Mrcha jedna!“ vykrikla Nives a vybehla za ním. Schmatla manžela za nohy a ťahala ho po štrku do bezpečia. Keď muža obrátila nabok, mal ohlodanú lícnu kosť, obhryzenú tvár a stoličky vykúkajúce z blyštiačeho sa úškľabku bez kvapky krvi. Prasa ho riadne vyumývalo jazykom. Anteo Raulli mal jedno oko rozchľabené, vyzeralo, akoby si zízal na špičku nosa. Nives sa naňho zahľadela, vietor sa jej zapieral do drdola a sfukoval jej do tváre pramene vlasov. Nakoniec vyriekla: „Hovorila som ti, aby si nevychádzal z domu, keď fúka severák.“ Skĺzla pohľadom k zvieraťu, ktoré zachytilo gazdinin výraz a vrtením chvostíka sa jej prihovárало: „Pridáš mi ešte?“ Žena sa zvrtila na podpätku. Pomalým krokom sa vracala do domu. Vošla dnu, dvere nechala pootvorené. Po chvíli sa vyrútila so svätým Františkom – tak Raulliovci nazývali loveckú pušku. „No poď, fešák,“ zamrmlala si pre seba a palcom odisťala poistku. Prasa zavetrilo napätie, nožičkami podupkávalo v bahne a triaslo sa na celom tele. Keď sa Nives priblížila k ohrade, Čiklamín chrochtal o dušu, občas

sa mu z papule ozval kvikot ako zapískanie. Práve sa chystal zaliežť pod prístrešok, keď sa z ničoho nič ocitol ako v tranze zoči-voči hlavni, ktorou naňho žena mierila. Schytil to priamo do čela. Zvalil sa na bok a otrčil kopytá, tie sa naďalej zmietali v krčči. Človek nemusí byť učenec, aby vedel, že prasa treba zabiť tak, aby o tom nemalo ani potuchy. Inak mu strach naruší svalstvo a odrazí sa to na kvalite mäsa. Vráťane bravčovej kože.

Nives nevyronila ani slzu, dokonca ani na pohrebe. Na rozdiel od dcéry, ktorá priletela z Francúzska a preplakala celý pobyt ako siréna – od návštevy márnice až po ukladanie urny do výklenku. Nezaplakala ani neskôr, keď sa vrátili domov. Namiesto toho sa okamžite pustila do práce – rýchlo nasýtila zaťa a vnúčatá, ktorí už cestou snívali o jej domácich tortelinách. Zhodila sviatočné šaty, zamierila do kuchyne a neprestala prevracať hrnce a prehrabávať zásuvky, kým nespotrebovala celý balík múky.

„Mama, musíme sa zamyslieť, čo s tebou urobíme,“ dobiedzala dcéra a fňukala do vreckovky.

Nives vyvrátila oči k nebu. „Laura, ešte raz to zopakuj a šmarím sa do pece. Nič mi tu nechýba. Čo by ste so mnou chceli urobiť? Mám s vami odísť do Languedocu? Pripadala by som si tam ako medzi mimozemšťanmi. Mám zaťa a vnúčatá, ktorých meno dokážem sotva vysloviť. V šesťdesiatich siedmich rokoch človeka len tak ľahko nepresadiš. Navyše, kto by sa postaral o zvieratá?“

Musela sa krotiť, pretože ak by si chcela vydobyť svoje, rozhovor by nabral úplne iné obrátky. A tak pokračovala len v myšlienkach: Brúsíte si zuby, pretože to tu

chcete predať. Akoby vám nestačili výnosy z polí, každý mesiac vám z nich niečo kvapne. Bandiniovcí pošlú peniaze na účet a ako šibnutím čarovného prútika je všetko fuč, stratia sa niekde v Pyrenejach. Robíte scény pri pohľade na otca v truhle s obviazanou hlavou, a pri tom vyratúvate, akoby ste sa mohli od jedných Vianoc po druhé pelešiť. Už vidím, ako Francúzik mekoce od rozkoše.

Zostali týždeň. Počas lúčenia dcéra opäť ronila krokodílie slzy, desilo ju zanechať matku v mizernom dome pánu Bohu za chrbtom. „Prichystali sme ti peknú izbu, čaká len na teba.“ Objala matku, ale tá jej výlev neopätovala, ruky mala ovisnuté a myšlienky v jej hlave odstup len umocňovali: „Nádej zomiera posledná!“ Potom sa sklonila k deťom. Akoby otcovi z oka vypadli: boli blondávi a mlkvi. Nikdy sa nedokázali pozrieť babke priamo do očí. Uvoľnili sa, až keď sa blížil čas odchodu. „To sme ale dopadli,“ zaševalila si pre seba Nives a vtisla vnúčatám dve pusy na hlavy zaliate jarným slnkom. Zaťovi len podala ruku. Stelesnená zdvorilosť, o tom potom, ale srdce má ľadové. Z takého chlapa vydoluješ náznak citu len dýkou do tela. Presný opak jej dcéry, ktorá neprestávala fňukať, až jej to Nives musela povedať pekne polopate: „Veď neumieram.“ Vyslovila to len tak, trochu zo špásu a hlavne, aby sa odreagovala. Laury sa to dotklo, v čase vrcholiaceho smútku považovala jej poznámku za neprístojnú. Zachmúrila sa, akoby matka narušila jej vnútorné rozpoloženie tým najobscénnejším spôsobom. „Drž sa, mama,“ povzdychla si a vtlačila jej poslednú lepkavú pusku na líce. Potom všetci nastúpili do obrovského auta z požíčov-

ne. Nives sledovala, ako sa vzdávajú po prašnej ceste a vzápätí miznú na výpadovke. Deťom ani v náznaku nezišlo na um otočiť sa a zamávať babke cez zadné okno. Na okamih ich prekrylo mračno prachu. A tak sa vršok Poggio Corbello vrátil do starých koľají bez votrelcov. Nives spočinula pohľadom na krmidle, pri ktorom jej manžel jedným šmahom ukončil svoju životnú púť. Kládla si otázku, čo sa porobilo s Catanovcami, ktorí za posledných dvadsať rokov poriadne zbohatli na zabíjačkách. V inkriminovaný deň prifrčali ako neriadene strely, odpratali stotridsaťkilového Čiklamína, ale doposiaľ jej nezaplatili. „Každý predaj je hotová kalvária,“ mrmlala si popod nos. A vrátila sa do domu.

Prežila prvú bezsennú noc. Pri najbližších príbuzných sa jej to nikdy nestalo, dokonca ani vtedy, keď bola ich smrť zahalená rúškom tragédie. Ležala na svojej strane postele a odrazu jej to došlo: len čo zatvorí oči, zmocní sa jej obava, že sa spálňa v spánku zmení na niečo iné. Nevedela sa zmieriť s predstavou, že sa svet točí ďalej. Navyše sa jej zdalo, že má Antea rovno za chrbtom. Únava bola neúprosná a dvakrát ju takmer premohla, len čo však popustila uzdu spánku, precitla, vypleštila oči a srdce jej išlo vyskočiť z hrude. Navyše ju gniavil odporný pocit, že nevie, kde sa nachádza, hoci to trvalo vždy len chvíľku. Aká hlúposť, nemala si to predsa s čím pomýliť. Na vršku žila takmer polstoročie, neexistovala žiadna protiváha, ktorá by v tomto zmysle mohla mútiť vodu. V nevyhnutných prípadoch zašla do starého rodičovského domu nabitého spomienkami, tie už však patrili k inému životu. Takmer ju porantalo, keď sa jej v polospánku po druhýkrát niečo zazda-

lo: započula, ako na ňu niekto volá. Zreteľne sa ozval manželov zvučný hlas: „Nives!“ Akoby to prichádzalo z vedľajšej izby. Farba hlasu, ktorá ju sprevádzala nekončné dni, od mladosti až po dnešok. Celú noc nad tým uvažovala, naberala odvahy, až kým sa neozvalo prvé čvrikanie vrabcov: „Od dvadsiatky skoro do sedemdesiatky som žila a starla po Anteovom boku. Jedno blúznenie v polospánku je hádam normálne, nie som predsa nijaký bezcitný odľud.“

Keď sa na seba pozrela v kúpeľni, takmer jej vyšlo z úst: „A táto je kto?“ Ťaživá noc jej visela na pleciah aj vtedy, keď sa vybrala za zvieratami. Pod kožou ju kvárila triaška. Zrak sa rozmazával.

Klietky sa v jej prítomnosti rozochveli, rozrušené zajace sa o dušu tlačili jeden na druhého, len aby si medzi prvými vydobyli miesto pri pootvorených dverkách. Potom sa zjavila pri dome s kýbľom vtáčieho zobu a otvorila kurník. Spiepkly sa vyhrnuli von ako veľký mrak. Nives medzi nimi hľadala Džakomínu, ktorá bola vždy pozadu, pretože jej z pravej nohy zostal len hľuzovitý kýpeť. Anteo jej dlho píľil uši, nech ju hodí na pekáč, vzhľadom na ujmu, ktorú jej jedno pekné popoludnie spôsobilo psisko od Potentiovcov. „S rozžutou nohou zaraz vezme skazu zvnútra. Radšej ju zjedzme, než by sme ju mali vyhodiť.“ Nives pokrútila hlavou. Džakomína sa zasekla rovno pred gazdinou. Mala taký zvyk. Natočila hlavu a civela na ňu prihlúplym a prázdny pohľadom. Žene bol jej zúbožený výraz nesmierne sympatický, videla v ňom nevyslovenú otázku namierenú svetu: „Čo tu ja vlastne robím? Vieš o tom niečo?“ Tento jemný náznak vedomia sa vyparil zakaž-

dým, keď jej záplava zrn sklzla po zobáku. Vrhla sa na ne. Aby sa dokázala najesť a nespadať, vystrčeným ľavým krídlom napomáhala kýptu udržiavať rovnováhu. Nives si zamrmľala popod nos: „Vidíš, drahá, a ja žijem takto stále.“ Krmila nešťastnú stvoru a vlastným telom bránila, aby jej ostatné spiečky všetko nevydžobali. Potom sa vybrala obriadiť záhradu.

Čoskoro zistila, že samota život na statku v mnohom zmení. Hodiny sa vliekli slimačím tempom. Zabehané činnosti ju stáli nadľudské úsilie. Nives tento údel prijala s trpkosťou hneď od začiatku: „Vari si sama nevystačím?“ presviedčala samu seba. Toto zistenie v pokročilom veku však znamenalo úder, ktorý len ťažko znášala. Každý úkon bol poznačený tiažou tohto poznania: to, o čo sa nedokážete s niekým podeliť, ako keby ani neexistovalo. Prejavovalo sa to najmä v maličkostiach, ktoré nestoja za reč, napríklad, keď sa chcela napiť vody. Ani živáčika, čo by sa jej prihovril, „To je páľava, čo?“ Len tak, aby reč nestála. Inak povedané: vidím ťa, viem, že si. Skutočnosť, že nebola videná žiadnou živou bytosťou, z nej robilo príznak.

Nives sa navečerala na diváne pred veľkou televíznou obrazovkou. Popritom si ulievala, až kým sa neupokojila. Očami občas zablúdila k chodbe a spálni. Keď si uvedomila, že musí vstať a obliecť si nočnú košeľu, pocítila v žalúdku guču.

Po troch dňoch vykukla z domových dverí, tvár mala vyziabnutú a drdol nakrivo. Kardigán na doma zhúžvaný ako zvrchník utečenky. Pod gumákmi je vŕzgľal štrk, ale ona mala pocit, že stráca pôdu pod nohami. Pri prudšom pohybe hlavou pocítila mdlobu a vtedy si

povedala: „Nech ma tu hodí o zem! Aspoň by som si štvrťhodinku schrupla.“ Potom si spomenula, v akom stave našla Antea. Predstava, že jej nepríčetné sliepky vyďobú očné bulvy, sa jej ani trochu nepozdávala.

Nakoniec sa musela pozrieť pravde do očí: všetko to súviselo s opustenosťou. Cez deň izoláciu ako tak zvládala, zamestnávala ju starostlivosť o zvieratá a všetko ostatné. S blížiacou sa nocou sa v nej prebúdzala trýzeň. Bolo jej jasné, že to nie je obyčajný strach. Tieseň siahala na druhý breh. Ak aj na chvíľu zaspala, vzápätí sa prebrala zababušená v perinách a dychčala ako býk. Prerušovaný spánok v nej vyvolával stavy, pri ktorých sa jej takmer zastavovalo srdce. Napríklad sa jej zdalo, že sa Anteo v spánku prevracia z boka na bok. Alebo v izbe z ničoho nič zadunel riadny prd. „To som bola ja,“ upokojovala sa Nives. „S oslabenými nervami mi povolila aj riť, samu seba som vystrašila.“ Ak sa jej o ruku obtrela obliečka, vytreštila oči, pretože sa jej zdalo, že ju uprostred noci niekto hladká. Lozili po nej mravce. Nespavosť jej spôsobovala čudné stavy, akoby jej telo bolo z hodvábu. Alebo ešte horšie, akoby sa rozplývala v priestore. Mŕtvolný výraz tváre ráno v zrkadle hovoril sám za seba: príznak bez natáčok, zožltnutá pokožka a vpadnuté líca. Nepodobala sa na seba, ani keď si nastokla protézu.

Začala poškuľovať po telefóne. Prihovárala sa mu nahlas, akoby to bol človek: „Myslíš si, že sa na teba ulakomím? Keby bolo na mne, pokojne na tej skrinke skap.“ Alebo: „Kto to kedy videl, aby Nives Cilleraiová odrazu fňukala do telefónu! Zbytočne na mňa zízaš.“ Z bitiek tohto druhu vychádzala víťazne len vďaka oba-

vám z výšky telefónneho účtu so zahraničnou predvolbou. Hnevalo ju, keď sa večer ozvalo zvonenie a ona musela dobehnúť na druhý koniec chodby. „Prosím,“ dychčala do slúchadla. Na opačnej strane sa Laura na okamih započúvala. „Mama, si v poriadku?“ spýtala sa občas bez okolkov. „Kto by sa už mohol mať lepšie!“ nedala sa Nives. Stávalo sa jej, že svoj odraz zahliadla v obrázku, ktorý si kúpila v Benátkach v roku 1984 a visel tam odnepamäti. Hľadeli na ňu dve kravské oči, vypúlené ako hrče. „Aké je počasie u žabožrútov?“ Dcéra napočítala do desať a dodala: „Izbu tu máš. Čaká len na teba.“ Nives sa uškrnula. „Tak jej odkáž, nech odpočíva v pokoji.“

Občas sa jej stalo, že vytočila Bandiniho číslo a vzápätí na to zabudla. Okrem toho, že mu prenajímala pôdu, patrila medzi odvekých rodinných priateľov. Videla ho prichádzať v dodávke s týždenným nákupom. „Graziano, kto ťa sem poslal?“ spýtala sa a kráčala mu cez dvor v ústrety. Na prvý pohľad mu bolo zrejmé, že je trochu mimo. Otvoril zadné dvere a vybral tašky. Všetko jej odniesol do špajze a za odmenu sa nechal ponúknuť tradičným pohárom vermutu, hoci bolo len pol desiatej dopoludnia. Vtedy jej podhodil zopár slov ako návnadu: „Ako sa ti žije na vršku bez hromženia chudáka Antea?“

Mykla plec. „Pripadám si ako kráľovná.“

„Potkania kráľovná,“ utrúsil pre seba, keď sa rozhliadol po zanedbanej kuchyni s množstvom omrviniiek, odpadkov a masných povrchov. „Počuješ to ticho? Trhá mi uši, ja by som tu zošalel.“

Nives sa zachichúňala. „Myšlienky sa v tichu množia ako ozvena.“

„A to je dobre?“

„Vari je to zle?“

„Môže sa ti stať, že upadneš do ničoty... vieš, ako sa hovorí: čím dlhšie hľadiš do priepasti, tým skôr sa priepasť zahľadí do teba.“

„Som zvedavá, kto sa zasmee ako prvý.“

Pred Bandovým povzbudzovaním nebolo úniku a to ju rozožieralo zaživa. Keď za ním zatvorila dvere, ako by na ňu spadla hora. Niekedy si dokonca musela na chvíľu sadnúť do kresla a vyčkať, kým sa jej prestanú triasť kolená. Aj v týchto situáciách ju z času načas premohli mrákoty, prebúdza sa z nich hlasným Bodaj by ťa porantalo! Vtedy sa presunula k svadobnej fotografii vo vitríne uloženej medzi veľkolepým jedáľenským servisom, ktorý za celé roky použila sotva tri razy. „Pozri, čo si mi vyviedol,“ šomrala a pohľadom prebodávala mladého a pekného manžela s tenkými fúzikmi a úsmevom filmovej hviezdy. Nives stačilo málo a vzápätí sa rozplynula v mori spomienok. Nikdy však neplakala.

Po jednom z takýchto splínov, sklúčená na kosť, zabúdila pohľadom doprava, k vlastnej podobizni s nakučeravenými blond vlasmi. Pristavila sa pri rámiku s rodičmi – vždy ich považovala za anjelov strážnych. Prihovorila sa matke, ktorá nemohla mať na fotke viac než dvadsať rokov: „Fiammetta moja, aká si pekná...“ zašepkala. „Len sa pozri na mňa.“ V tej chvíli si spomenula na príbeh, ktorý ju od detstva rozosmieval.

Vojnové roky, fešáka Roberta povolali na front a jeho žene, matke a sestrám išlo puknúť srdce. Nives v mysli oživuje tok myšlienok, ktorými si matka zakaždým pripomínala osudovú zimu: zostala sama, v mizernom

dome s vyprchávajúcou vôňou pomarančových kvetov. Ledva stihla vyrásť z dievčenských šiat a už odhodlane vyčkávala na manžela v prázdnych izbách. Spávala v tme, pri plameni dohorievajúcej sviečky. „Ako príznak lásky,“ hovorievala babka Landa. Listy prichádzali tak zriedkavo, že mal človek chuť šklbať si vlasy. Temné noci narúšalo burácanie bômb dopadajúcich na mesto a ozývajúce sa ďaleko do okolia. Fiammetta sa bála. Prekryla si hlavu perinou a počítala minúty. Jedného dňa dostala nápad: chytila cvrčka, zatvorila ho do škatuľky a ukryla v nočnom stolíku. Robil jej spoločnosť. Prihovárala sa mu. Povzbudzovala ho, a tým povzbudzovala aj seba. Pol storočia sa šíрили reči, ako to malé stvorenie zachránilo dievčinu pred strastiplným čakaním, ktoré človeka natoľko opotrebuje, že aj v mladom veku ošedivie. Najskôr Nives vošla do budy pre zajace. Vytiahla klietku, ktorá tam aj tak len skazu brala, a poriadne ju vyumývala. Potom otvorila kurník. Naskytl sa jej pohľad na matróny usadené v prútenom koši. Sprvu ich prekvapilo náhle svetlo v takúto nezvyčajnú hodinu. Zdalo sa, že niektoré sa zasekli priamo počas znášky, prekvapenie, ktoré ich prebralo z ranného sneňa, im spôsobilo zápchu. Kohút sa naduto prechádzal tam a späť, akoby mu do jeho osídla vtrhli mimozemšťania. Nives išla na istotu: so sklonenou hlavou zmapovala priestor kvočiek driemajúcich napriek rozruchu a siahla po jedinej. Chytila ju za krk a vytiahla von.

Džakomína sa zobudila až v klietke. Prudko mykla hlavou a zobákom ťobla do pletiva. „Koľká čulosť!“ povedala si Nives pod prikrývkou a hodila jej za hrst vtáčieho zobu: *d'ob-d'ob*. Sliepka sa rýchlo prebrala z údi-